

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний університет
Інженерний навчально-науковий інститут
ім. Ю.М. Потебні

ГЕОСТРАТЕГІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ТРАЄКТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ВІДБУДОВИ І СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

25–26 травня 2023 року
м. Запоріжжя

Рецензенти:

В. В. Храпкіна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу та управління бізнесом, Національний університет «Києво-Могилянська академія» (м. Київ);

К. С. Салига, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Запорізького національного університету
(протокол № 12 від 27 червня 2023 року)*

Г36 **Геостратегічні трансформації та траєкторія національної безпеки в контексті відбудови і сталого розвитку України : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (25–26 травня 2023 року, м. Запоріжжя) /** наук. ред. Н. Г. Метеленко ; Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету. – Одеса : Олді+, 2023. – 752 с.

ISBN 978-966-289-763-0

У виданні представлені тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Геостратегічні трансформації та траєкторія національної безпеки в контексті відбудови і сталого розвитку України» (25–26 травня 2023 року), підготовлені за такими базовими тематичними напрямками, як: трансформаційні процеси сучасної економіки: виклики та перспективи; інноваційні стратегії України в умовах Європейського вектора розвитку; прогнози геополітичних ризиків та вплив на бізнес-стратегії: філософія ризик-менеджменту; фізична електроніка та біоінженерія: тренди розвитку; інженерна екологія та сучасні технології в металургії; інженерія програмного забезпечення в епоху цифровізації; електрична інженерія: smart-системи з відновлюваними джерелами енергії, «зелена» воднева енергетика, інтеграція в енергетичну інфраструктуру України; архітектура та будівництво: фундатор сучасних будівельних технологій; механічна інженерія: сучасне обладнання та новітні технології в промисловості; управління та адміністрування на макро- та мікрорівнях в умовах державно-приватного партнерства; проектування безпілотних апаратів: системи керування, автоматизація, електронні комунікації.

Для науковців, держслужбовців, представників бізнесу, аспірантів, студентів закладів вищої освіти та зацікавлених організацій.

УДК [32:911.3:005.21:007.2]+351.862.4(062.552)

ЗМІСТ

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1 ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Alekseyenko L., Tulai O. PRIORITIES OF THE NEW RECONSTRUCTION ARCHITECTURE: ENSURING THE STABILITY OF INSTITUTIONS AND THE IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL LAW.	15
Bilan O., Tulai O. FINANCIAL SUPPORT FOR THE RESTORATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE INFRASTRUCTURE OF TERRITORIAL COMMUNITIES.	19
Баранник Л. Б. ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ.	22
Бриль І. В. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ПЕРЕВАГИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ.	26
Власенко С. О. МОДЕЛЬ МОТИВАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ У БУДІВЕЛЬНІЙ КОМПАНІЇ.	29
Гайдамаха М. Д., Сербенівська А. Ю. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.	33
Голомб В. В., Сторчак К. М. ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРИСКОРЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.	35
Глуцеский В. В., Лъченко С. В., Коваль В. Я. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.	38
Долінський Л. Б., Карагіре М. О. ЦИФРОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ ЯК БАЗИС ЇЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ.	42
Дробишева О. О. ВИЗНАЧАЛЬНА РОЛЬ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.	45
Дробишева О. О., Савченко Д. В. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕС ОБҐРУНТУВАННЯ І ПРИЙНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКОГО РІШЕННЯ.	48
Дробишева О. О., Крапотіна Є. В. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ У ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ.	51
Дробишева О. О., Сторчак К. М. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ: НЕСТАНДАРТНІ МЕТОДИ.	55
Духовна О. І., Присяжна В. Ю., Ткаленко В. М. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В (ПО)ВОЄННИЙ ПЕРІОД.	59
Дятлова Ю. В., Савела А. А., Котелевець Ю. О. МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ФОКУС НА ІНФЛЯЦІЮ.	62
Дятлова Ю. В., Плясов С. В., Юхименко К. М. РЕГУЛЮВАННЯ І МОНІТОРИНГ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ТА ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.	64
Жовнір-Василенко К. В. РОЛЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВІДБУДОВИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ.	68

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 11
ПРОЄКТУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ АПАРАТІВ: СИСТЕМИ КЕРУВАННЯ,
АВТОМАТИЗАЦІЯ, ЕЛЕКТРОННІ КОМУНІКАЦІЇ

Кісельов Є. М., Кісельов Я. Є. СИНТЕЗ ПРОГРАМНОГО КОДУ МІКРОКОНТРОЛЕРА СИСТЕМИ ОБРОБКИ СИГНАЛІВ ЄМНІСНОГО ДАТЧИКА ТИСКУ БЕЗПЛОТНИХ АПАРАТІВ.	721
Міняйло Н. О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГІРНИЧО-РУДНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ.	723
Світанько М. В., Верьовкін Л. Л., Посунько О. П. ЛАЗЕРНИЙ ВИПРОМІНЮВАЧ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КЕРУВАННЯ БПЛА.	726
ДАНІ ПРО АВТОРІВ.	729
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.	746

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОЇ
ЕКОНОМІКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Керівник секції:

Метеленко Н. Г., *д. е. н., професор, директор
Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю. М. Потембі
Запорізького національного університету*

UDC 338

Alekseyenko Lyudmyla,
*Doctor of Economics, Professor,
Ivano-Frankivsk Education and Research Institute
of Management of Western Ukrainian National University*

Tulai Oksana,
*Doctor of Economics, Professor,
West Ukrainian National University*

**PRIORITIES OF THE NEW RECONSTRUCTION ARCHITECTURE:
ENSURING THE STABILITY OF INSTITUTIONS
AND THE IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL LAW**

Geopolitics is rapidly changing the landscape of economic policy, which existed only a few decades ago and now seems like a distant memory [1; 2]. European integration, deepening of economic, foreign trade, and financial and technical cooperation with the EU remain a priority for Ukraine. In the context of Ukraine obtaining the status of a candidate for accession, the Subcommittee on Economic and Other Sectoral Cooperation of the Association Committee between Ukraine and the EU implements Cluster 1 (macroeconomic cooperation, public finance management: budget policy, internal control and external audit, fight against fraud).

We share M. Zveryakov's point of view that the discussions regarding the new model of the future development of Ukraine's economy need to take into account the following factors: new geopolitical and economic realities in which Ukraine found itself as a result of armed aggression; features of the era of the introduction of digital technologies and

the transition from a raw model of development to one that could be based on these latest technologies; Ukraine's acquisition of EU candidate status, which involves the adaptation of national economic norms and institutions to European standards [3, p. 3–4].

Reforming in key sectors requires systemic regulation of the financial sector, increasing the efficiency of public finance management, improving corporate governance of state enterprises, mobilizing tax revenues to support reconstruction and social needs, and improving the business environment. Economists I. Lunina, O. Bilousova, N. Frolova [4, p. 20–28], Yu. Radionov [5, p. 44–65] note that the financial policy changed during the martial law, which should ensure not only the stable functioning of the financial system, but also the maximum satisfaction of the needs of the defense sector, the public finance system, and the uninterrupted functioning of critical infrastructure facilities.

The Ministry of Finance of Ukraine informs about the state budget expenditures of 2022, which were compensated by foreign partners as part of the World Bank project “Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance in Ukraine” (PEACE in Ukraine). The goal of the PEACE in Ukraine Project is partial compensation of state budget expenditures, in particular social and humanitarian expenditures that are not related to the sphere of security and defense. International donors provided Ukraine with 14.5 billion dollars as part of the PEACE Project to reimburse priority expenses in 2022 [6]. In 2022, Ukraine received UAH 495.3 billion in external financing under the Project, in particular for financing: pensions for more than 9 million pensioners (199.5 billion UAH); assistance for 1.6 million internally displaced persons (40.5 billion UAH); housing subsidies for 1.6 million families (15.9 billion UAH), etc.

The European Union provides political, economic, financial, and military support to Ukraine. A large-scale macro-financial program in the amount of 18 billion euros for 2023 directed at financing priority expenditures of the state budget is grateful [7].

During the public discussion of the Center for Economic Strategy on the topic: “Ukraine's debt increases during the war, what to do with it?” special attention was paid to the growth of the “Debt to GDP in 2022” ratio, which occurred not due to the accumulation of new debt, but due to the decrease in GDP in Ukraine and the devaluation of the hryvnia as a result of a full-scale invasion [8]. The management of the public debt requires, first of all, the maintenance of debt stability, so that as the size of the public debt increases, its servicing is useful for the State Budget of Ukraine. Secondly, the functioning of the internal market of government

bonds should ensure a positive real yield. In order to maintain debt sustainability and reduce the risk of refinancing, it is worth maintaining the trend of placing instruments with a longer maturity; on the secondary market of OVDP (domestic state loan bonds) to maintain the trend of decreasing bid/ask spreads. Thirdly, citizens of Ukraine increasingly keep and invest their savings in government bonds. This is important, because in the future, through investments in OVDP, citizens will be able to participate in the reconstruction of Ukraine.

The effectiveness of institutional transformations depends on the prevention of risks that arise in conditions of military aggression for global financial security, in particular: intensifying efforts to circumvent sanctions; criminal cyber activity; deployment of terrorist organizations; military and financial cooperation with states subject to UN sanctions.

The Ministry of Finance of Ukraine is concerned about reports of Russia's attempts to blackmail member countries of the Financial Action Task Force (FATF) [9]. This is a violation of the obligations of international cooperation and mutual respect under which FATF members implement and maintain the group's standards. Adding Russia to the FATF blacklist will, firstly, contribute to increasing the general level of compliance and improving due diligence. Secondly, it will make it possible to more effectively counteract the risks that Russia creates for the global financial system, in particular, money laundering and terrorist financing.

In conclusion, we note that financial support from partners became decisive in ensuring humanitarian and social expenses during the war. The Ministry of Finance of Ukraine is responsible for the implementation of the PEACE in Ukraine Project together with the World Bank, therefore it ensures the transparency of the attraction and use of funds provided by development partners. Together with the company Deloitte Consulting (implementing the USAID SOERA project), the Ministry of Finance monitors the use of direct budget support of the US Government, and with the audit company PriceWaterhouseCoopers Ukraine – an audit according to agreed procedures to determine the allowable government expenses spent by Ukraine in 2022 within the framework of the Project. Therefore, constructive cooperation with the teams of the World Bank and USAID makes it possible to optimize and strengthen the systems of monitoring, verification and reporting on the use of donor funds. There is also no alternative to the integration of Ukraine into the EU and further strengthening of institutional, technical and financial cooperation.

References

1. Marijn A. Bolhuis, Jiaqian Chen, Benjamin Kett. The Costs of Geoeconomic Fragmentation. June 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/06/the-costs-of-geoeconomic-fragmentation-bolhuis-chen-kett> (дата звернення: 08.05.2023).
2. Douglas Irwin. The Return of Industrial Policy. June 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/06/the-return-of-industrial-policy-douglas-irwin> (дата звернення: 08.05.2023).
3. Зверяков М. І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. *Економіка України*. 2022. № 8. С. 3–19. DOI: <https://doi.org/10.15407/economuukr.2022.08.003> (дата звернення: 08.05.2023).
4. Луніна І. О., Білоусова О. С., Фролова Н. Б. Особливості формування фіскального простору у воєнний та поствоєнний періоди. *Економіка та держава*. 2022. № 4. С. 20–28. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.4.20> (дата звернення: 08.05.2023).
5. Радіонов Ю. Д. Державні фінанси у воєнний та поствоєнний періоди. *Фінанси України*. 2022. № 10. С. 44–65. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.10.044> (дата звернення: 09.05.2023).
6. Іноземні партнери надали Україні 495 млрд грн у 2022 році на забезпечення пріоритетних видатків через Цільовий фонд Світового банку (PEACE). URL: https://mof.gov.ua/uk/news/foreign_partners_provided_ukraine_with_uah_495_billion_in_2022_to_cover_priority_expenditures_through_the_world_banks_peace_project-3993 (дата звернення: 08.05.2023).
7. Юрій Драганчук: Європейська інтеграція та поглиблення всебічної співпраці з ЄС – безперечні пріоритети Уряду України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/iurii_draganchuk_ievropeiska_integratsiia_ta_pogliblennia_vsebichnoi_spivpratsi_z_ies_bezpechni_prioriteti_urядu_ukraini-4021 (дата звернення: 08.05.2023).
8. Урядовий уповноважений з питань управління державним боргом Юрій Буца про боргову політику в умовах війни. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/urядovii_upovnovazhenii_z_pitan_управління_derzhavnim_borgom_iurii_butsa_pro_borgovu_politiku_v_umovakh_viini-4016 (дата звернення: 08.05.2023).
9. Україна занепокоєна шантажем росії членів FATF напередодні червневого пленарного засідання організації. Міністр фінансів України Сергій Марченко. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_concerned_over_russias_blackmailing_of_fatf_members_ahead_of_the_watchdogs_plenary_in_june_finance_minister_marchenko-4022 (дата звернення: 08.05.2023).

UDC 332.1

Bilan Oleksandr,

PhD Student,

West Ukrainian National University

Tulai Oksana,

Doctor of Economics, Professor,

West Ukrainian National University

FINANCIAL SUPPORT FOR THE RESTORATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE INFRASTRUCTURE OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Systemic financial support for the restoration and sustainable development of the infrastructure of territorial communities should guarantee not only a decent standard of living but also make it possible to better prepare citizens to overcome the consequences of military aggression, to solve technological and structural economic problems. According to the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organization of Power, a decentralization reform was initiated in Ukraine. The main direction of decentralization is determined by law – the formation and development of voluntary associations of territorial communities [1].

In the process of implementation of sustainable development priorities by the newly formed territorial communities, many problems related to the formation of financial resources arose. Financial support for the restoration and sustainable development of the infrastructure of territorial communities requires a study of the formation, functioning, and development of territorial communities as a form of local government organization; a definition of the concept of institutional financing of territorial communities; to analyze the socio-economic basis of financial support for the restoration of infrastructure and livelihoods of communities.

The processes of formation, development, and operation of the local self-government system, as well as various administrative and economic institutes, should be studied in the context of the diversification of economic integration processes. In the world economy, regional economic alliances pay special attention to issues of foreign and national investments, financial innovations, technological innovations, migration, labor, trade (regional trade alliances), and ecology [2]. Michele Ruta (2023) recognizes that the factors of global tensions weaken the trade system, in particular, the strengthening of protectionism and nationalism pushes the governments of countries to conclude new and

legally strengthen existing regional agreements [3]. In the spatial aspect, in the process of economic integration, regulators regulate the following strategic areas: first, the integration of the markets of goods, services, and factors of production, as well as rules governing such areas as investments, services, tariffs, and intellectual property rights. Second, agreeing on restrictions (sanctions) for the governments of countries on actions that can nullify economic integration, in particular in terms of regulatory barriers, subsidies, sanitary measures, and rules regulating competition. Third, the protection of rights that may be affected by the integration of markets in the event of non-compliance with regulations governing areas such as labor or environmental regulations.

In the conditions of military aggression, increasing responsibility and trust between the state, territorial communities, and citizens is an important resource for the development of the financial security of the state. Specialists of the National Institute of Strategic Studies (2023) recognize that Ukrainian communities not only pass their crash test in absolutely harsh and dangerous conditions, but also implement in practice the principles and standards of the main international documents in the field of local self-government, which are especially important during the war [4, p. 4].

The development of territorial communities takes place within the limits of a specific socio-political system, therefore, a systemic-structural approach to research from the point of view of scientific methodology makes it possible to choose an effective evaluation toolkit taking into account decentralization trends when choosing priorities for a responsible policy of financial provision of communities. We share the point of view of L. Alekseyenko and O. Tsyzhma that the effectiveness of the process of attracting financial resources depends on the reality of determining the amount of financial support, the degree of availability (cost) of financial resources, and the risk associated with specific sources and forms of financing [5, p. 76–90]. R. Shchur singles out the following characteristic features of a territorial community as an institutional subject of financial relations: financial separation, financial personification, financial legal personality, which includes financial legal capacity and legal capacity [6, p. 164].

The issue of full-fledged institutional and financial support for the restoration and sustainable development of the infrastructure of territorial communities is debatable. In 2023, the Government approved the Procedure and conditions for the distribution of almost UAH 4.48 billion in subventions to local budgets for the restoration and development of infrastructure, including hospitals, housing, schools,

housing, communal facilities, etc. [7]. The source of this subvention is the funds of the European Investment Bank. Infrastructure reconstruction and development projects are managed using the DREAM Reconstruction Digital Management System, which should guarantee timeliness, transparency, and accountability of their implementation both for international partners and the public.

The distribution of subventions for the restoration and development of infrastructure occurs in stages: 1) communities submit lists of projects for consideration by regional military administrations; 2) based on community proposals, regional military administrations form a list of projects and submit it to the Ministry of Community Development, Territories and Infrastructure for approval; 3) after approval by this Ministry of the final list of projects and regional military administrations approve the final list of projects. All approved projects are sent to the European Investment Bank. We note that, firstly, the selection of projects is carried out taking into account feasibility, efficiency, and priority to ensure the basic needs of the community population. Second, priority in the allocation of subventions is given to those areas most affected by a full-scale invasion.

Summing up, we note that the development of territorial communities requires further theoretical generalization within the framework of institutional, investment, and functional approaches to financial support for the restoration and sustainable development of the infrastructure of territorial communities. We adhere to the postulate that security will determine certain compliance with the given parameters of the system's functioning and be evaluated as an integral state of the system after the action of all foreseen threats, provided that resistance to these threats is ensured [4, p. 10]. The systematic implementation of institutional links and the financial potential of territorial communities will contribute to increasing the investment attractiveness of the economy, attracting investments in the reconstruction of communities, and improving and maintaining the investment image of Ukraine.

References

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII (із змінами станом на 16.04.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
2. Fernandes, Ana Margarida, Nadia Rocha, and Michele Ruta (2021). *The Economics of Deep Trade Agreements*. Paris : Centre for Economic Policy Research.
3. Michele Ruta. The Rise of Discriminatory Regionalism. June 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/06/the-rise-of-discriminatory-regionalism-michele-ruta> (дата звернення: 05.05.2023).

4. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналіт. доп. / В. Г. Потапенко, В. О. Баранник, Н. В. Бахур та ін. ; за ред. В. Г. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 54 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.02> (дата звернення: 05.05.2023).
5. Алексеєнко Л. М., Ціжма О. А. Фінансове забезпечення розвитку трудового потенціалу в умовах формування сервісної економіки. *Наукові праці НДФІ*. 2020. Вип. 2. С. 76–90.
6. Щур Р. І. Фінанси територіальних громад: особливості формування в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20 (3). С. 162–165.
7. Мінвідновлення: громади отримують майже 4,48 мільярда гривень субвенції на відновлення та розвиток інфраструктури. URL: <https://mtu.gov.ua/news/34414.html> (дата звернення: 05.05.2023).

УДК 336.02

Баранник Лілія Борисівна,
д. е. н., професор,
професор кафедри соціального забезпечення
та податкової політики,
Університет митної справи та фінансів

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Для будь-якої країни соціальна безпека є однією із найбільш важливих передумов її існування, оскільки покликана забезпечити гідний рівень життя населення. Вона є складовою системи національної безпеки, що визначає стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз. Сьогоднішня надто складна соціально-економічна ситуація в нашій країні свідчить про недостатні умови забезпечення соціальної безпеки, а також про наявність значної сукупності чинників, які сприяють появі різних загроз і проблем на рівні держави. Наразі найбільшою небезпекою в нашій країні є, безперечно, російська війна в Україні, яка веде до величезних людських і матеріальних втрат, до знищення української держави, а також стала великим викликом прогресивному розвитку всього цивілізованого світу.

Аналіз останніх досліджень. Проблема соціальної безпеки безпосередньо пов'язана з безпекою особистості, суспільства та держави, тому вона завжди займала розуми мислителів. Різні

аспекти формування й реалізації забезпечення соціальної безпеки відображені в працях класиків економічної теорії: А. Сміта, Д. Рікардо, А. Маршала, Дж. Кейнса, А. Пігу, М. Лоренца, Т. Веблена, Ф. Гайєка, М. Фрідмана, Дж. Бьюкенена, А. Мюллер-Армака, В. Ойкена, П. Спідера, Р. Тітмуса, Б. С. Раунтрі, Ч. Бута та ін. Становлення і функціонування основ соціальної безпеки аналізують у своїх дослідженнях і українські вчені, зокрема Л. Б. Баранник, І. І. Білоус, К. В. Бондаревська, І. Ф. Гнибіденко, М. Калницька, А. М. Колот, Е. М. Лібанова, О. Ф. Новікова, О. В. Панькова, С. І. Пирожков, О. Г. Сидорчук, В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський та багато інших. Не дивлячись на значну кількість наукових праць з означеної теми, дослідження соціальної безпеки як суспільного феномену та механізмів її забезпечення має тривати й далі. Рівень соціальної безпеки є важливим засобом визначення якісних і кількісних параметрів розвитку суспільства.

Метою дослідження є визначення основних напрямів трансформації соціальної безпеки в умовах післявоєнного відновлення економіки країни.

Результати дослідження. Соціальна безпека сприймається здебільшого як стан суспільства, з огляду на всі основні сфери економічної діяльності, охорону внутрішнього порядку, зовнішню безпеку, культуру, при якому забезпечується мінімальний рівень соціальних умов і благ – матеріальних, санітарно-епідеміологічних, екологічних, психологічних тощо, які визначають якість життя людини і суспільства загалом та гарантують мінімальний ризик для життя та здоров'я людей.

Упродовж усієї історії людства найбільш складним завданням завжди було і є підтримка життя людей у впорядкованому, врівноважено-динамічному стані оптимальної життєзданості. Постійність та регулярність, з якою відбуваються соціальні катаклізми, свідчать про надзвичайну складність цього завдання.

На думку приходять слова англійського філософа XVI ст. Т. Гоббса про те, що обов'язки суверена визначаються тією метою, заради якої він наділений верховною владою, а саме – метою забезпечення безпеки народу. Цей меседж цілком стосується обов'язків держави. Соціальну безпеку неможна досягти лише покладаючись на те, що ринок автоматично вирішить всі завдання.

Якщо брати останні тридцять два роки, то стає очевидним, що Україна зіткнулася з проблемою постійної трансформації розвитку. Такими змінами в житті українського суспільства стали перехід до нової господарської системи, становлення незалежної